

Rolul contextului comunicațional în analiza de intelligence: către un *intelligence al redundanței*

Ph. D. Adrian LESENCIUC

„Henri Coandă” Air Force Academy Brașov

e-mail: a.lesenciuc@yahoo.fr

Cosmina DRĂGHICI

„Henri Coandă” Air Force Academy Brașov

e-mail: cosminadr@yahoo.com

Ph. D. Oana-Andreea PÎRNUȚĂ

„Transilvania” University of Brașov

e-mail: andreea.pirnuta@gmail.com

Abstract

The aims of the article is to present and evaluate the concept of intelligence of redundancy in accordance with the procedural directions of communication theories. It is analyzed the potential of the intelligence of redundancy related to the communication content and the accountability of facts.

Keywords: information, redundancy, redundancy management, intelligence of redundancy

1. Introducere

În concordanță cu direcțiile procedurale ale teoriilor comunicării, termenul de informație, folosit ca măsurare a imprevizibilității mesajului trimis, se referă la conținutul livrat.

Folosind diferite aparate conceptuale, informația de intelligence țintește spre cunoașterea avansată complexă și spre abilitatea de-a lua decizii obiective, care depășesc limitele de raportare ale studiilor de comunicare. În termeni de comunicare, în cadrul modelelor procedurale, informația de intelligence subsumează un posibil intelligence al designului redundant. Aparent paradoxal exprimarea de redundanță a intelligence-ului ne trimite la principiile lui Sun Tzu cu privire la comportamentul opus. Această expresie își găsește valoarea științifică atunci când este dezvăluită în analizele școlii de comunicare etnometodologică a lui Garfinkel. Această

potențială redundanță a intelligence-ului se poate focaliza pe conținutul comunicației și pe responsabilitatea faptelor (în limitele notabilității și responsabilității), dovedind mai mult prin informație decât conceptul de bază înțeles în limitele imprevizibilității mesajului.

2. Redundanța. Abordare informațională

Redundanța, înțeleasă drept surplus informațional în telecomunicații, abundență inutilă de expresii în comunicare, este de regulă conotată negativ nu doar în științele alimentate de teoria informației. Excepție face doar cazul creșterii stabilității canalului de comunicație față de acțiunile perturbatoare externe, situație în care redundanța joacă rolul important de recuperare a informației alterate, erorile putând fi corectate și nefiind necesară re-transmiterea: „Cu toate acestea, în multe situații din lumea reală, redundanța este utilă. În primul rând, dacă informația apare în două baze de date și una dintre ele este alterată, putem reconstrui informația ușor. Astfel, redundanța acționează ca un mecanism de asigurare a validității datelor dintr-un domeniu anume.” (Sauter, 2010:80). Prin urmare, un mesaj cu un grad ridicat de redundanță este mai ușor de transmis în condițiile în care în procesul comunicațional intervin perturbații de natură tehnică sau semantică. În câmpul psiho-social, redundanța păstrează nota perceptivă negativă, fiind asociată lipsei de relevanță, leșului, construcțiilor pleonastice, comunicării tautiste (Sfez, 2002:28)¹.

În teoria informației, născută din dorința de compresie a datelor și transmitere corespunzătoare a acestora, termenii informație și redundanță au fost direct și indivizibil asociați. Termenul *informație* a fost utilizat cu privire la măsura impredictibilității semnalului emis, un semnal fiind înțeles ca având un conținut mai ridicat de informație cu cât gradul de predictibilitate a producerii acestuia este mai scăzut. Informația, în acest sens², nu se referă la probabilitatea evenimentului despre care relatează

¹ „Într-un univers unde totul comunică, fără să se știe originea emisiunii, fără să poți determina cine vorbește, în acest univers fără ierarhii, decât încâlcite, unde baza este vârful, comunicarea moare prin exces de comunicare și sfârșește printr-o interminabilă agonie de spirale. Asta numesc eu (tautism), neologism care îmbină autism și tehnologie, evocând totalitatea, totalitarismul”.

² La modul general, înțelesul termenului *informație* este asociat noului, indiferent de domeniul de cunoaștere; cuvântul este polisemantic, având înțelesuri uneori chiar contradictorii, de aceea fiind necesară identificarea ariei de proveniență a sensului restrâns și școala în baza căreia s-a realizat analiza, în ciuda tentativelor de „unificare” conceptuală, de aducere sub

mesajul, ci la probabilitatea apariției semnalului în cadrul mesajului. Astfel, informația devine măsurabilă și se calculează ca funcție a inversului probabilității de apariție a semnelor: $H = f(1/p)$, în care H este cantitatea de informație, iar p probabilitatea. Necesitatea măsurării informației a rezultat ca urmare a constatării că, pe parcursul transmiterii ei, aceasta se degradează în mod ireversibil. La modul general, informația se calculează pe baza următoarei formule elaborate de inginerul american Hartley:

$$H = \log_2(1/p). \quad (1)$$

Spre exemplu, cantitatea de informație furnizată de un semn cu probabilitate de apariție $1/2$ este $H = \log_2(1/(1/2)) = \log_2 2 = 1$, caz particular din care derivă și unitatea de măsură, *bit*-ul (prescurtare de la *binary digit*), termen propus de J.W. Tukey și valorizat de Cl.E. Shannon (Shannon, Weaver, 1963:33).

În cazul unui repertoriu în care semnele au probabilitate de apariție diferită, informația medie se calculează după formula:

$$H_{med} = [p_1 \cdot \log(1/p_1) + p_2 \cdot \log(1/p_2) + \dots + p_n \cdot \log(1/p_n)] / (p_1 + p_2 + \dots + p_n) = [p_1 \cdot (-\log p_1) + p_2 \cdot (-\log p_2) + \dots + p_n \cdot (-\log p_n)] / (p_1 + p_2 + \dots + p_n). \quad (2)$$

Dar suma probabilității de apariție a tuturor semnelor este egală cu 1, ceea ce înseamnă că formula generală a lui Shannon devine:

$$H = - \sum_{i=1, n} p_i \cdot \log p_i. \quad (3)$$

Informația, în acest înțeles privește reflectarea fidelă, obiectivă, indiferent de interpretant, a realității, dar devine relevantă abia după ce a fost percepută ca fenomen de cunoaștere, adică abia după ce a fost supusă contactului cu interpretantul subiectiv, recepționată și decodificată.

În baza aceleiași teorii a informației, *redundanța* este un concept strâns legat de cel de informație, adică se referă la ceea ce este predictibil într-un mesaj. Un mesaj cu un grad ridicat de predictibilitate este redundant,

aceeași umbrelă semantică și de nuanțare ulterioară în funcție de aria de aplicabilitate;

în timp ce un mesaj cu un grad scăzut de predictibilitate este informativ. Pentru prima dată, termenul „redundanță” a fost utilizat de Harry Nyquist în 1920, care se referea la *componenta de semnal sinusoidal "inutil", care „nu transmite nicio informație”, ca fiind redundantă* (apud Haraszti, 2002:369). Redundanța trimite la convenție, ceea ce înseamnă că presupune și îndeplinirea unei funcții sociale. Totodată, comunicarea redundantă are și rolul de a menține canalele de comunicare deschise. Prin urmare, redundanța privește tot informație, dar informație deja procesată și stocată, care nu mai este necesară a fi supusă unor procese similare. Redundanța ține mai degrabă de interpretantul subiectiv, care o cataloghează astfel în funcție de background-ul raportării sale la mediul din care este culeasă informația. Așadar, redundanța nu presupune non-informația, ci informația care deja a fost percepută ca fenomen de cunoaștere. Redundanța este, mai degrabă, o informație fără conținut informațional adițional la cunoașterea anterioară, care nu implică plus cunoaștere. Dar plus cunoașterea poate fi înțeleasă doar în raport cu un sistem individual sau organizațional de cunoaștere, subiectiv sau intersubiectiv, ceea ce presupune o notă importantă de subiectivitate alocată acestui termen. În aceste condiții, a considera redundanța ca fiind inutilă înseamnă a asocia sistemul subiectiv sau intersubiectiv de referință a fi obiectiv.

În termenii teoriei lui Shannon, redundanța este măsurabilă. Privitor la măsurarea redundanței unui mesaj, de exemplu, în cazul în care acesta este transmis printr-un repertoriu de semne nonechiprobabile (având probabilitate de apariție diferită), redundanța distribuțională, sau dimensiunea de informație cauzată de inegalitatea probabilității semnelor poate fi calculată în baza formulei:

$$R = H_{max} - H_{med}, \quad (4)$$

în care H_{max} este cantitatea de informație/semn, iar H_{med} este informația medie/repertoriul de semne.

Această redundanță, înțeleasă în termenii teoriei informației, poate îmbrăca trei forme distincte: redundanță necesară, privitoare la volumul informațional minim pentru menținerea comunicării, redundanță acceptată, vizând volumul informațional optim și redundanță superfluă (o expresie în sine redundantă!), presupunând un volum informațional atât de mare, încât blochează comunicarea (Marian, 2008:40). Ultima dintre aceste forme este

larg întâlnită în sistemul mediatic contemporan, caracterizat prin exces comunicațional venit de pretutindeni, aparent fără țință și mesaj, interferând în preajma individului incapabil să aleagă, să discearnă. Redundanța superfluă a comunicării de masă, caracterizată de Sfez prin apel la mixonimul tautism, presupune transmiterea informației structurate pe orizontală, fără adâncime, fără intensitate, fără analiză calitativă, fără interpretare, caz în care comunicarea se realizează într-o „rețea turnantă”, fără scop și fără sfârșit, lărgindu-se cu fiecare tur și lăsând individului audio / videospectator impresia realizării unui întreg sincron, ecosistemic și autogestionar, în condițiile în care în realitate se produce autoînsingurarea (Sfez, 2002:100).

3. Utilitatea redundanței

Redundanța este utilă, așa cum am văzut anterior, în cazul recuperării informațiilor alterate. Dar această utilitate, văzută mai degrabă ca fiind o rezervă de siguranță luată în limitele unei disponibilități de spațiu de stocare, de consum energetic suplimentar etc., nu este singulară. Plecând de la teoria informației, Schmidhuber (2000:694) rezumă câștigurile directe și evidente ale reducerii redundanței, care „(...) poate ajuta la reducerea spațiului de căutare pentru proceduri de învățare orientate către obiectiv”, „(...) permite comprimarea datelor” și „(...) promite simplificarea clasificatorilor statistici”. Dincolo de aceste beneficii directe, redundanța, înțeleasă drept pattern informațional³, trebuie privită cu rezerve deoarece se referă la cunoașterea comună, necesară în reducerea eforturilor de culegere a datelor prin apel la schema inductivă/deductivă imprimată de pattern, dar nu privește implicit și convențiile referitoare la interpretarea și utilizarea acesteia. Neînțelegerea utilității redundanței pleacă de la aplicarea unor scheme simplificatoare, generalizatoare în alocarea de sens informației redundante. Redundanța este privită ca fiind un proces de banalizare în raport cu memoria structurii care procesează informația: „Redundanța, pe de altă parte, este procesul de banalizare ce are loc în strictă concordanță cu memoria sistemului. Se așteaptă ca sistemul să echilibreze ambele funcții fără a compromite nici abilitatea sa de deschidere cognitivă către inovație, nici unitatea sa structurală.” (Philippopoulos-Mihalopoulos, 2004:86). Dar tocmai inconsistența acestei memorii este cea care transformă

³ Redundanța înseamnă că părți ale modelului utilizează informații comune. Înseamnă că, atâta vreme cât cunoaștem anumite componente ale modelului, știm deja câte ceva despre alte componente.” (Schmidhuber, 2000:693).

informația redundantă într-o informație importantă în reconstruirea dinamică a întregului de analizat.

Redundanța este o realitate cotidiană, face parte din viața socială. Orice sistem social este în mare măsură redundant și rezistent la schimbare, la fel cum orice sistem biologic este redundant și trăiește din redundanță. De altfel, ca și în cazul redundanței în limitele înțelegerii în conformitate cu teoria informației, redundanța în limitele biologicului poate oferi suportul recuperării pierderilor și refacerii: *"Sistemele biologice în general tind să fie extrem de redundante, deoarece redundanța le face mai adaptabile: dacă o parte a proiectului dă greș, alta, parte similară a procesului, o poate prelua. Creierul continuă să funcționeze chiar dacă părți din el sunt distruse"*, dar are costurile sale metabolice, care nu sunt de neglijat: *„Oricum, redundanța și adaptivitatea au, de asemenea, prețul lor: părți suplimentare trebuie să fie reprezentate genetic, acestea consumă energie, au greutate, ocupă spațiu din organism și așa mai departe."* (Pfeifer et al., 2011:33). În sistemele sociale, redundanța poate fi privită ca fiind o forță constantă, gravitațională, îngreunând schimbarea și favorizând raportarea conservatoare la valorile culturii naționale și / sau organizaționale. Astfel privind problematica redundanței, utilitatea acesteia nu se rezumă la înlocuirea datelor alterate, așa cum o descrie Sauter⁴, de exemplu, ci privește și aspecte funcționale ale vieții organizaționale. Spre exemplu, remarca emeritului profesor de științe politice Martin Landau (1969:350), cunoscut pentru aplicarea conceptului redundanței în studiul organizațiilor publice, conform căreia redundanța *"acceptă limitările inerente ale oricărei organizații prin tratarea fiecărei părți, indiferent de gradul de perfecțiune, precum actor de risc"*, este ilustrativă pentru posibilitatea punerii în discuție a unui management al redundanței. Eliminarea redundanței poate conduce, în înțelesul lui Landau, la apariția mesajelor false, distorsionate, înșelătoare tocmai datorită lipsei de raportare la un sistem de referință stabil. Focalizarea asupra perspectivei lui Landau este fundamentală în reproiectarea raporturilor informație-redundanță, în afara înțelesurilor circumscrise de teoria

⁴ „Pe măsură ce mediul organizațional și decidenții se schimbă, ei vor găsi tipuri de căutare care vor produce schimbarea. Dacă aceste schimbări nu au fost anticipate, bazele de date existente în mod normal nu vor putea să îndeplinească cerințele. Oricum, puțină redundanță permite acestor căutări neanticipate să fie procesate eficient. Prin urmare, este nevoie să se gândească anticipativ atunci când se evaluează beneficiile redundanței pentru o anumită aplicație.” (Sauter, 2010:80)

informației. Cu alte cuvinte, întrebându-ne asemenea profesorului american dacă am putea proiecta o organizație mai fiabilă decât oricare dintre subsistemele componente ale acesteia, vom ajunge la răspunsul pozitiv doar dacă vom înțelege că aceasta se poate realiza în condițiile unui grad ridicat de redundanță, ceea ce se poate traduce prin faptul că teoria redundanței și teoria fiabilității sunt convergente (esența studiilor lui Landau⁵).

4. Spre un intelligence al redundanței

Dată fiind utilitatea redundanței, nu doar menținerea / cultivarea acesteia în mediul organizațional este necesară. Atâta timp cât informația și redundanța nu trebuie priviți ca doi poli opuși și ireductibili, ca doi termeni contrari, ci, ambii fiind purtători de informație, în primul caz neprocesată, în cel de-al doilea procesată parțial și superficial, se poate vorbi și despre un *intelligence al redundanței*, în aceeași măsură în care expresia *intelligence al informației* este deja consacrată. Ideea nu este complet nouă sau neatacată. Privitor la *intelligence-ul informației*, simpla mențiune a faptului că vectorii informaționali pot fi purtători direcți sau indirecti de informație este suficientă pentru a înțelege că informația provenită din surse redundante nu este complet abandonată. Dar de la abandonul reducerii redundanței – direcția imprimată de managementul vizând rezultate imediate – până la utilizarea eficientă a redundanței ca informație care mai poate fi încă procesată și interpretată este cale lungă. Utilizarea redundanței ca structură-balast, necesară reconfigurării informației redundante, se găsește undeva între cele două extreme anterior menționate. Pentru a putea vorbi de fiabilitatea organizațională proiectată de Landau, structurile de intelligence nu trebuie să abandoneze calea exploatării maximele a redundanței (bineînțeles, în limitele consumului energetic și financiar prevăzut).

⁵ Manuel Angel Morales (2010) sintetiza esența studiilor lui Landau asupra rolului redundanței în organizație astfel: „*Martin Landau a fost cel care a afirmat că redundanța este un dispozitiv puternic pentru înlăturarea erorii și pentru asigurarea fiabilității în comunicare. Uneori, simpla repetare este cel mai simplu mod de a introduce redundanța pentru asigurarea performanțelor solicitate. Organizațiile funcționează ca sisteme ce se auto-organizează și tind să își dezvolte propriile circuite paralele: nu în ultimul rând, dintre acestea face parte și transformarea acestor părți reziduale precum grupurile informale, în redundanțe constructive. Redundanța are mai multor funcții vitale în managementul organizațiilor. Acesta furnizează factori de siguranță, oferă răspunsuri flexibile la situații anormale și asigură un potențial creativ pentru cei care sunt capabili să-l vadă.*”

Intelligence-ul redundanței, chiar dacă nu a existat sub această denumire, a cunoscut rudimente aplicative sau a fost pus în discuție în lipsa luării în considerație a elementelor care îl propun. Spre exemplu, privitor la impunerea legii, a fost propusă o strategie de utilizare în limitele HUMINT, SIGINT, IMINT etc. bazată exclusiv pe redundanța informațională, presupunând contactarea jucătorilor cheie, constrângere / impunere în limitele mediului electronic (e-enforcement) etc. (de Bruin *et al.*, 2007:41-42). În primul caz, al culegerii datelor prin apel la sursele umane, spre exemplu, utilizarea redundanței implică un număr mare de surse, incapabile să ofere, individual, informație cu un grad ridicat de impredictibilitate (informație *hard*). Însă, informația culeasă de la acest număr mare de surse, deși tinzând spre predictibilitate maximă (informație *soft*), se verifică reciproc și contribuie, ca într-un joc de puzzle, la construirea unui întreg complex. Mai mult, utilizarea redundanței în activitatea de intelligence a fost necesară deoarece nici o structură de culegere de informații nu poate fi garantată necondiționat. Culegerea nu se poate rezuma la sursele deschise, oficiale, datorită dezinformării. Mai mult, sursele tehnice nu pot fi garantate necondiționat datorită transmisiunilor „fabricate” și bruiajelor, informațiile foto-video putând fi ușor trucate.

Invocând principiul fiabilității enunțat de Landau, informația culeasă de foarte multe surse redundante nu poate fi înlocuită nici măcar cu informația culeasă de la principala sursă purtătoare de informație *hard*. În acest caz, „îmbinarea acestor informații fragmentate cu altă informație ce o face mai valoroasă”, ceea ce presupune necesitatea focalizării asupra acestei forme particulare de *intelligence* nu din dorința de reconstrucție organică a întregului organizațional aflat în vizor (structuri, rețele, organizații), ci din dorința de elimina posibilele „pitfalls of the defector”, ca în cazul informațiilor eronate furnizate despre programul nuclear al Irakului (Massing, 2004). Avantajele unei strategii a redundanței, așa cum reiese din studiul lui de Bruin *et al.* (2007:43-44), pot fi rezumate la: prevenirea dependenței de o sursă de informații sau doar de câteva, cuplarea diferitelor tipuri de informații (cuplarea tipurilor de tehnologii ale informației, cuplarea fluxurilor fizice cu cele financiare), strategia „*not showing your hands*” (redundanța contribuind, în acest caz, la creșterea impredictibilității, deoarece sursele, neștiind exact ce se cunoaște și care sunt posibilitățile de verificare, vor oferi informație puțină, dar corectă), folosirea formelor alternative de culegere de informații etc.

Limitele utilizării redundanței în culegerea și analiza informațiilor țin mai degrabă de natura resurselor temporale și bugetare aflate la dispoziție, decât de altă natură. De altfel, inclusiv aparatele doctrinare definesc cadrul raportării la redundanță, respectiv modul de valorificare a informațiilor redundante; spre exemplu, în limitele direcției anterior amintite, a HUMINT, manualul FM 2-22.3 (2006:4-12) stabilește: *„Redundanța bunurilor utilizează o combinație a aceluiași tip de bunuri împotriva unui obiectiv de colectare de înaltă clasă. Acest lucru este vital în culegerea HUMINT, deoarece, în relațiile cu sursele umane, informațiile culese sunt de multe ori o parte dintr-o imagine de ansamblu sau sunt influențate de percepția și preconceperea sursei. Culegerea cu același scop de la un număr diferit de furnizori de informație oferă o imagine a culegerii de date mai precisă și este o metodă de validare a sursei.”* (FM 2-22.3: 4-12). Mai mult, utilizarea formelor alternative de intelligence în scopul compensării datelor și verificării acestora, direcție propusă în strategia privitoare la managementul redundanței în limitele intelligence-ului nu constituie o noutate. Și în acest caz se recomandă construirea de planuri care să asigure colectarea multiplă de date și implementarea acestora ca soluții adecvate de raportare la un mediu informațional complex și dinamic: *„Un plan bun de culegere va presupune asigurarea că există redundanță construită în interiorul procesului astfel încât să poată apărea încrucișări adecvate între discipline”* (Armistead, 2004). Dacă sursele tehnologice prezintă vulnerabilități și nesiguranță în obținerea unor elemente cu grad ridicat de certitudine, mijlocul utilizat este cel al ”încrucișării surselor”, respectiv, a celor tehnice cu cele umane. Chiar dacă sursele umane au limitele lor determinate de subiectivism, de motivație, de gradul de instruire, etc., acestea rămân totuși cele mai potrivite, adesea singurele care pot furniza informații valide. Culegerea de informații presupune apelul la redundanță deoarece este aproape exclus ca o singură persoană să dețină o informație în totalitate. De aceea, este necesar să fie luat în calcul un număr relativ mare de persoane pentru a întregi o informație cu grad ridicat de credibilitate și adevăr. Acest fapt presupune însă riscuri, mai ales în domeniul informațiilor clasificate. Mai exact, cu cât se apelează la un număr mai mare de persoane în înțelegerea unei informații, cu atât crește riscul deconspirării acesteia. De aceea, între intelligence și redundanță există o legătură cu efecte benefice dar și mai puțin benefice. Astfel, dacă analiza de intelligence este bine organizată și pregătită, atunci informația și redundanța

nu trebuie privite ca doi poli opuși ci, în limitele logicii terțului inclus, ca simpli purtători de informație.

Nu trebuie făcută însă confuzie, între informația redundantă culeasă, indiferent de forma de intelligence, și informația neclasificată, descoperită deliberat, dar supusă ulterior selecției, filtrării etc. (OSINT). În ciuda faptului că OSINT constituie un domeniu în continuă expansiune, fiind asimilat temeliei intelligence-ului (Mitu, Mitu, 2010:44), *intelligence-ul redundanței* nu se fundamentează pe aprecierea față de sursele deschise de informații, ci pe culegerea de informație redundantă indiferent de raportarea la / situarea pe axa secret-public. Prin urmare, intelligence-ul redundanței privește mai mult decât utilizarea surselor deschise, deși OSINT oferă o cale fundamentală de punere în rol a culegerii de informație redundantă: înființarea de rețele colaborative furnizoare de informații (cu grad mai ridicat sau mai scăzut de probabilitate de producere), care scutesc din efortul de energie și resurse umane, financiare, materiale și de timp ale structurilor de intelligence și care, funcțional, sunt necesare „să integreze OSINT și să conțină experți atât în sectorul privat, cât și în structurile de intelligence” (Mitu, Mitu, 2010:49). *Intelligence-ul redundanței* implică și se realizează doar în paralel cu promovarea culturii de securitate, adică în paralel cu participarea societății în ansamblul la asigurarea securității.

Propunerea noastră, de a pune în discuție posibilul *intelligence al redundanței* nu se limitează, așadar, la includerea în planurile de culegere și analiză a datelor a măsurilor privitoare la fragmentele de informații cu un grad aparent nul de noutate (informații *soft*), dar care să constituie fundamentul unui puzzle refăcut, al imaginii de ansamblu a activității organizației aflate în vizor, și nici măcar discutarea despre utilizarea formelor alternative de intelligence sau creionarea și implementarea unor strategii având în prim plan redundanța. Direcțiile și aspectele anterior amintite privesc măsuri, metode, pași tactici, eventual strategii menite să valorifice întregul organic, reconstituit, al obiectivului de analizat. Însă măsurile, metodele și pașii tactici se limitează la a contribui la reconstruirea în poză statică a unui întreg dinamic, la momentul analizei, în timp ce strategia privește luarea în calcul a întregului dinamic pe o perioadă delimitată. Strategia redundanței în limitele intelligence-ului privește mai degrabă o adiție (sau chiar o juxtapunere) de informații culese în limitele deja proiectatului *intelligence al informației*, în timp ce compoziția finală ar trebui să fie dinamică și relevantă la momentul analizei și acțiunii, nu la

momentul culegerii datelor (caz în care reducerea la minimum a intervalului temporal dintre culegerea datelor și prelucrarea acestora/acțiunea impusă este mai degrabă o cerință decât o realitate). Scopul fundamental al unui *intelligence al redundanței* nu este construirea tabloului de ansamblu (*overall picture*), ci reconfigurarea organizației vizate ca organism viu și funcțional, bazat pe o cultură organizațională proprie. Pentru aceasta nu este suficientă proiectarea de metode și strategii bazate pe valorificarea redundanței, ci este necesară integrarea în limitele comportamentului comunicațional redundant al surselor.

Propunerea de *intelligence al redundanței* pleacă de la aserțiunea de proveniență paloaltistă, conform căreia orice fenomen rămâne inexplicabil atâta timp cât observația nu include contextul în care are loc fenomenul. Chiar dacă aserțiunea are rădăcini în antropologie și în științele comunicării, avându-l drept „părinte” pe Gregory Bateson (1979), ea este aplicabilă indiferent de domeniul de activitate. Problematika *intelligence-ului redundanței* devine, în câmp teoretic, o problemă a raporturilor dintre modelele comunicaționale procesuale (de sorginte matematică, cibernetică) și modelele interacționiste. Prin urmare, esența *intelligence-ului redundanței* (proiectat în manieră interacționistă) excede limitele *intelligence-ului* tradițional (proiectat în manieră procesuală) și se impune a fi statuată în afara acestui câmp al aplicabilității. Ea se originează în cerința firească, în termenii interacționismului, de studiere a funcționalității fără decupajul din întreg. *Pattern*-ul care face posibilă analiza întregului este comunicarea, în înțelesul dat de Bateson, în cadrul și cu ajutorul căruia totul se modelează în baza unei semantici care excede limbajul verbal: o semantică a contextului. Propunerea de *intelligence al redundanței* pleacă de la înțelesurile batesoniene alocate contextului și de la rolul prefigurat: „Contextul fixează înțelesul și trebuie neîndoiește să fie contextual receptării, care oferă înțelesuri pentru instrucțiuni genetice” (Bateson, 1979:15). În acest cadru al designului, comunicarea încetează a fi privită drept schimb de informație, iar *intelligence*-ul tradițional își pierde esența cantonându-se în limitele informativității. Esența *intelligence-ului*, reconfigurat, privește actul comunicațional, care înseamnă mai degrabă relație decât informație: o relație redundantă, abundând de informație *soft* și nu de informație *hard*. În noul cadru teoretic comunicațional de redefinire a *intelligence-ului* prin raportare la redundanță, indiferent de scopurile observației, „*observatorul comportamentului uman se întoarce atunci de la*

stadiul inferențial al manifestărilor observabile ale relației” (Watzlawick et al., 1967:21).

Plecând de la semnificația redundanței, aceea de surplus nejustificat de informație la transmiterea unui mesaj, sau abundența inutilă de cuvinte și expresii la redarea unei idei sau introducerea de dispozitive suplimentare față de cel de bază, care să asigure funcționarea unui sistem în cazul în care primul sau altul din dispozitive cu aceeași funcție a ieșit din uz întâmplător, se pot analiza limitele sau impedimentele, precum și beneficiile în activitatea de intelligence. Ecuația este relativ simplă în activitatea de intelligence, fiind realizată în 4 etape: culegerea de informații, verificarea acestora, transmiterea și valorificarea de către decident. În aceste patru etape, redundanța are roluri diferite. În primele două etape, culegerea de informații și verificarea acestora poate avea un rol benefic. Astfel, surplusul de comunicare, de expresii, și, de ce nu, surplusul de idei, păreri despre același fenomen, vine în sprijinul analistului de intelligence pentru a ajunge la informația *soft*. Informația pentru intelligence este „un produs” rezultat din culegerea, evaluarea, analiza, integrarea și interpretarea tuturor datelor, faptelor disponibile care privesc unul sau mai multe aspecte despre fapte, locuri, stări, care sunt importante pentru atingerea unui obiectiv. Redundanța oferă această plajă pentru specialistul în intelligence. În același timp, multitudinea de expresii, idei, păreri, etc., precum și gradul de imprecizie sau generalizare, îngreunează procesul de analiză, de separare a aspectelor precise, reale de pure invenții sau zvonuri. Pe de altă parte, redundanța este cu siguranță un impediment serios pentru ceea ce înseamnă transmiterea informației și evaluarea de către consumatorul de informație. Pentru a fi transmisă prin canalele de comunicații către consumator și pentru a se putea lua decizii de către acesta, informația trebuie să fie scurtă, concisă, să aibă un grad redus de incertitudine, adică, să cuprindă ceea ce este semnificativ, esențial chiar și să aibă sens logic, ceea ce înseamnă să se înlăture o anumită formă de redundanță. Astfel, un stil defectuos constând în abundența de cuvinte și expresii la redarea informației poate genera luarea de către decident, care nu este specialist în intelligence, a unor decizii eronate cu consecințe nedorite.

O modalitate de „aplicare” în domeniul culegerii de informație redundantă constă în luarea în considerație a etnometodelor – proceduri utilizate de actorul social obișnuit în activitatea cotidiană, rutine, comportamente familiare, venite de la sine (*taken for granted*), înțelese de oricare dintre membrii societății, fără însă a fi conștientizat și sensul acțiunii. Această cale a etnometodelor, identificabile prin inducerea unor

situații diferite de cotidian, a fost propusă de Garfinkel (1967) și denumită etnometodologie. Constatând că sociologia clasică – unul dintre pilonii intelligence-ului tradițional – consideră rutina ca fiind o condiție necesară a acțiunii raționale și alocă raționalitate actelor rutiniere, Garfinkel punctează incongruența rutină – raționalitate și propune studierea (nu neapărat în baza unei ipoteze de lucru preliminară) a situațiilor imediate, observabile și descriptibile, atâta timp cât interacțiunea are loc la nivelurile elementare, fiind o interacțiune fundamentată intersubiectiv și furnizoare de informație privitoare la sensuri. În baza acestei descrieri, realitatea socială este reconstruită continuu, iar informația *hard* își pierde actualitatea și validitatea odată cu reconstruirea realității sociale. În manieră similară, putem constata că redundanța este privită, actualmente, mai degrabă ca structură balast, raționalizată, posibilă de redus într-un diferențiator care să prelucreze minimum de informație nouă necesară. Din nefericire, redundanța – asociată rutinei, nu este superpozabilă fundamentării raționale, iar culegerea de informații rutiniere nu trebuie continuată de trierea noului, ci de construirea întregului prin luarea în considerație o singură dată, ca termen în puzzle-ul de construit. Etnometodologia poate furniza date importante despre organizarea observației, focalizată pe limbaj, care posedă trei proprietăți fundamentale: indexicalitate (*indexicality*), reflexivitate (*reflexivity*) și descriptibilitate (*accountability*), furnizând informații despre moduri de utilizare mai degrabă decât despre sensuri asociate, despre integrarea socială a alocării de sens și construirea, în baza acesteia, a ordinii sociale aferente, respectiv despre modalitatea de organizare a faptelor descriptibile de limbaj (Garfinkel, Sacks, 1986:160). Toate aceste proprietăți amintesc de necesitatea luării în considerare a redundanței, capabilă să conducă la construirea de grile interpretative personale pertinente. Esența informației este păstrată tocmai prin redundanță, iar interpretarea devine mult mai funcțională: „*Procedeele interpretative sugerează informațiile ca fiind cunoștințe distribuite social, care-i permit actorului să asocieze reguli informative generale cu scene de interacțiune trăite. Procedeele interpretative și regulile de suprafață (normative) furnizează actorului o structură cu ajutorul căreia își poate compartimenta mediul în domenii de semnificații*” (Cicourel, *apud* Lallement, 1998:234). În lipsa redundanței, domeniile de semnificații devin simple deziderate, procesul interpretativ fiind îngreunat sau chiar suspendat.

5. Concluzii

În esența sa, conceptul de *intelligence al redundanței* este unul paradoxal și departe de suscitarea interesului, legat de judecățile simplificatoare asociate redundanței: banalizare, informație de mâna a doua etc. Spre deosebire de primul termen al expresiei, *intelligence*, insuficient conceptualizat și insuficient recunoscut, dar păstrând un potențial de atractivitate ridicat tocmai datorită faptului că persistă nota de empirism, constructul întreg pierde din strălucirea interesului, dar câștigă în planul aplicabilității și utilității. Informația brută, ca măsură a impredictibilității semnalului emis, este insuficientă în proiectarea cunoașterii prin această formă specială, a *intelligence*-ului. Rămâne doar să eliminăm înțelesurile generalizatoare, cum ar fi cel de suprainformare – supraîncărcare a canalelor de comunicare cu informație inutilă, asociate unui concept precum cel de redundanță care, în profunzimea înțelesurilor, presupune deschidere, nou, continuitate și contextualizare. Redundanța se poate constitui într-o cale care să asigure funcționalitatea și vitalitatea *intelligence*-ului, în paralel cu punerea bazelor unei culturi a securității.

Bibliografie

1. ARMISTEAD, Leigh (ed.) (2004). *Information Operations. Warfare and the Hard Reality of Soft Power*. A textbook produced in conjunction with the Joint Forces Staff College and the National Security Agency. Dulles, Virginia: Potomac Books.
2. BATESON, Gregory. (1979). *Mind and Nature: A Necessary Unity*. London: WilwoodHouse Ltd.
3. de BRUIN, Hans, ten HEUVELHOF, Ernst, KOOPMANS, Marieke. (2007). *Law Enforcement: The Game between Inspectors and Inspectees*. Boca Baton, Florida: Universal Publishers.
4. GARFINKEL, Harold. (1967). *Studies in Ethnomethodology*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
5. GARFINKEL, Harold, SACKS, Harry. (1986). On formal structures of practical actions. În Harold Garfinkel (ed.). *Ethnomethodological Studies of Work*. London, New York: Routledge & Kegan Paul.
6. HARASZTI, Tegze P. (2002). *CMOS memory circuits*. New York: Kluwer Academic Publisher.
7. LALLEMENT, Michel. (1998). *Istoria ideilor sociologice. Vol.II. DE la Parsons la contemporani*. București: Antet.

8. LANDAU, Martin. (1969). Redundancy, Rationality, and the Problem of Duplication and Overlap. *Public Administration Review*. 29 (4): 346-358.
9. MARIAN, Liliana. (2008). *Etica profesională și bazele comunicării. Ciclu de prelegeri*. Chișinău: Universitatea Tehnică a Moldovei.
10. MASSING, Michael. (2004). *Now they tell us: the American Press and Iraq*. New York: New York Review Books.
11. MITU, Teodor, MITU, Daniela. (2010). OSINT – la granița dintre secret și public. *Revista Română de Studii de Intelligence*. 4: 42-52.
12. MORALES, Manuel Angel. (2010). The Management of Redundancy, Duplication and Overlap. [online]. *Intelligence Forecasting, Corp.* URL: <http://intelligenceforecasting.com/english/articles/2010/The%20Management%20of%20Redundancy.pdf>. [accesat în octombrie 2011].
13. PFEIFER, Rolf, BONGARD, Josh, BERRY, Don. (2011). *Designing Intelligence. Why Brains Aren't Enough*. Anthology. Munchen: GRIN Verlag.
14. PHILIPPOPOULOS-MIHALOPOULOS, Andreas. (2004) Boundaries of Exclusion Past: The Memory of Waste. În Ronnie Lippens (ed.). *Imaginary Boundaries of Justice. Social and Legal Justice across Disciplines*. Oxford, Portland, Orlando: Hart Publishing. 69-96.
15. SAUTER, Vicky L. (2010). *Decision Support Systems for Business Intelligence*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons, Inc.
16. SCHMIDHUBER, Jürgen. (2000). Neural Predictors for Detecting and Removing Redundant Information. În Helge Ritter, Holk Cruse, Jeffrey Dean (eds.) *Preoperational intelligence: Adaptive Behavior and Intelligent Systems without Symbols and Logic*. Volume 2. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
17. SFEZ, Lucien. (2002). *Comunicarea*. Iași: Institutul European.
18. WATZLAWICK, Paul, BEAVIN BAVELAS, Janet, JACKSON, Don. (1967). *Pragmatics of Human Communication: A Study of Interactional Patterns, Pathologies, and Paradoxes*. New York: W.W. Norton & Company, Inc.
19. ***. (2006). *Human Intelligence Collector Operations. FM 2-22.3 (FM 34-52)*. Washington DC: Headquarters, Department of the Army.